

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
факультет історичний
кафедра політології та філософії

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Історія політичної думки в Україні, мова викладання: українська
Викладачі	Ігнатєва Тетяна Володимирівна, доцент
Профайл викладачів	http://politkaf.kpnu.edu.ua/ihnatieva-tetyana-volodymyrivna/
Е-mail:	ihnatieva@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1477
Консультації	Консультації проводяться щосереди, впродовж семестру о 14,30; групові або індивідуальні

2. Анотація до курсу

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія політичної думки в Україні» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр 052 Політологія, 05 Соціальні та поведінкові науки.

Попри здавалося б ще відносно молодий вік, однак маючи більш ніж тисячолітній період становлення себе в якості повноцінної держави, Україна, через своє вдале геостратегічне положення, помірний клімат та наявний великий людський і ресурсний потенціал, отримала, в результаті, усі шанси бути прийнятою в європейській та глобальній міжнародний простір. Не дивно, що через свої переваги українська земля в усі часи була об'єктом зазіхань з боку різних сусідніх держав. А це, у свою чергу, відобразилося як на національному характері, так і на свідомості українців.

Так, ще в епоху Середніх віків, коли на території сучасної України виникли перші державні утворення, такі як Київська Русь або Галицько-Волинське князівство (королівство), факт наявності централізованої влади не зупиняв ні кочові народи Сходу (печеніги, половці, монголо-татари, ін.), ні осілі народи Заходу (поляки, угорці, пруси, ін.) у їхніх намірах заволодіти українською територією. А коли Україна все ж була інкорпорованою до складу сусідніх країн, державотворчі традиції не були повністю перервані, а навпаки українці увесь час нагадували про своє існування і при першій ліпшій нагоді робили спроби вирватися з-під гніту чужоземних загарбників.

На щастя, втрата державності не потягла за собою втрату українцями національної ідентичності. Ба більше, такі ключові віхи вітчизняної історії як литовсько-руський період (XIV – XVI ст.), козацько-гетьманська доба (XVI – XVIII ст.), епоха національного відродження (XVIII – XX ст.) – були тими етапами, які сформували український етнос таким, яким він є зараз, а саме сильною, волелюбною, працьовитою і талановитою нацією. Головні причини цього крилися як у вдало розташованій території, так і необхідності захищати її своїми власними силами.

Українська державність має тривалу історію. Не меншу має і історія бездержавного, поневоленого існування українського етносу. Спогади про минулу державну велич, прагнення її відродити постійно спонукали до теоретичних пошуків шляхів та форм втілення віковичної мрії. Ці теоретичні побудови часто лягали в основу практичних дій і зумовлювали чи то наближення, чи то віддалення реалізації ідеї самостійного державно-політичного існування.

Концепції державності в концентрованій, узагальненій формі відображали ідеали політичних еліт, прагнення представників народних мас, давали відповіді на питання чим повинна бути українська держава, для чого вона існуватиме, яким шляхом буде побудована.

В межах цього курсу студенти отримують знання про розвиток політичної думки України: періодів Київської Русі, XV – XVII ст., козацько-гетьманської доби та XVIII – XXI ст.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання курсу «Історія політичної думки в Україні» є формування знань про основні етапи становлення і розвитку ідей національної державності, влади і владно-політичних відносин, демократії та місця людини у політиці; обґрунтування значення вивчення історії політичної думки в Україні у сучасному державотворенні.

Основними завданнями вивчення дисципліни: розкриття сутності політичного думання як соціально-політичного феномену і артефакту політики; визначення соціальних, духовних та інших чинників, що формують політичну думку; розкриття змісту стратегій соціально-політичного, національного і владно-державницького розвитку, які були вироблені представниками вітчизняної політичної думки та конституювалися в історії політичної думки впродовж століть; з'ясування змістовних домінант основних політичних ідей, концепцій, доктрин та їхнього впливу на функціонування і розвиток політичних систем; з'ясування причин появи альтернативних ідей і концепцій в умовах бездержавності; осмислення та інтерпретування категоріально-політичної основи сучасного історико-політологічного дискурсу.

Цілі курсу на основі вивчення соціально-політичного контексту утворення авторських концептів, оригінальних текстів та текстів інтерпретаційних, ідеологічної складової та практичної направленості громадсько-політичної діяльності політичних мислителів України, з'ясувати закони та принципи процесу формування предмету політичної науки її розвитку в Україні в соціально-історичному та формально-логічному аспектах, закономірності та пріоритети становлення та розвитку політичної системи на українських землях.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний).

5. Результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій і методів політичної науки.

ОК сприяє формуванню у студентів таких компетентностей:

Загальних компетентностей (ЗК):

ЗК 07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, культури та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу та суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій; використовувати різні види рухової активності та активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК 02. Здатність застосовувати політичне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК 03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

ПРН 09. Вміти застосовувати політичне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

ПРН 10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

Очікувані результати навчання з дисципліни. Після завершення курсу «Політична думка України» студенти повинні

знати: понятійно-категоріальний апарат і методологію курсу; соціально-політичний контекст утворення авторських концептів, оригінальні тексти та тексти інтерпретаційні, ідеологічну складову та практичну направленість громадсько-політичної діяльності політичних мислителів України;

вміти: володіти матеріалом з курсу; оперувати основними поняттями і категоріями курсу; розкривати зміст основних ідейно-теоретичних положень курсу; досліджувати проблеми історії і теорії української нації і держави, їхнього впливу на сучасне політичне життя; давати раціонально-критичну оцінку діям різних політичних сил, течій, партій, лідерів з позицій загальнонаціональних інтересів держави; закономірності та пріоритети становлення та розвитку політичної системи на українських землях, екстраполювати отримані знання та власні висновки на сучасний політичний процес в Україні.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Освітня програма, спеціальність	052 Політологія, 05 Соціальні та поведінкові науки	-
Рік навчання/ рік викладання	перший /2021-2022	-
Семестр вивчення	другий	-
нормативна/вибіркова	нормативна	-
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредитів ЄКТС	-
Загальний обсяг годин	120 год.	-
Кількість годин навчальних занять	48 год.	-
Лекційні заняття	24 год.	-
Практичні заняття	0 год.	-
Семінарські заняття	24 год.	-
Лабораторні заняття	0 год.	-
Самостійна та індивідуальна робота	72 год.	-
Форма підсумкового контролю	залік	-

7. Пререквізити курсу

Визначаються інтегральним характером навчальної дисципліни, міждисциплінарним дискурсом; тісним зв'язком з комплексом гуманітарних дисциплін. Програма враховує набуті студентами знання під час вивчення курсів «Історія

України», «Вступ до спеціальності», «Історія зарубіжних політичних учень», «Політична історія зарубіжних країн» тощо.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.

9. Політики курсу

Письмові роботи. Очікується, що студенти виконати наступні письмові роботи – реферат, есе.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі аудиторні заняття (лекції та семінари) курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Пропущенні заняття відпрацьовуються в індивідуальному порядку (в усній формі). У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Предмет історії політичної думки та етапи її формування і розвитку; розвиток політичних поглядів доби Давньоруської держави та Київського періоду;

Генеза української політичної думки у XV-XVII ст.; розвиток політичної думки козацько-гетьманської доби;

Українська політична думка початку національного відродження на землях у складі російської та Австро-Угорської імперії;

Т. Шевченко: його роль та значення для еволюції вітчизняної політичної думки, Кирило-Мефодієвське товариство;

Розвиток політичної думки в Україні у другій половині XIX ст.;

Політична думка на зламі XIX-XX століть;
Українська політична думка міжвоєнного періоду в середовищі еміграції;
Еволюція вітчизняної політичної думки у першій половині XX – на початку XXI ст.;
Політичні ідеї представників українського дисидентського руху;
Сучасний етап формування вітчизняної політичної думки.

10. Система оцінювання та вимоги

Види контролю:

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та семінарських занять, метою якого є перевірка знань студента, підготовки до заняття.

Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- 1) опитування на семінарських заняттях;
- 2) письмові роботи та тестові завдання;
- 3) оцінювання самостійної роботи.

Модульний контроль є результатом освоєння змістового модуля та виконання модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль знань передбачений у формі іспиту. Проводиться з метою оцінювання результатів навчання після завершення дисципліни. Проводиться з метою оцінювання результатів навчання після завершення дисципліни.

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Підсумкова оцінка
50 балів	40 балів	10 балів	100 балів

Критерії оцінювання семінарського заняття.

Оцінювання на практичних заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених

«Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями

Бали	Критерії оцінювання
12-10	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів, письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову й додаткову літературу.
9-7	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
6-4	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності й помилки.
3-0	Фрагментарно, стисло (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів і письмових відповідей, поверхово розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

При оцінюванні рівня знань студента аналізу підлягають:

- ❖ характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- ❖ якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ❖ ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- ❖ рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- ❖ досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- ❖ самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо) .

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на запропоновані запитання або тестування. Максимальна кількість балів за МКР – 40. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 24, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Норми оцінювання завдань МКР:

1 питання	20 балів
2 питання	20 балів
	Всього: 40 балів

Критерії оцінювання Самостійної роботи (Аналітична робота над актуальними темами)

Робота оцінюється в 20-8 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням соціологічних та політологічних термінів,

що мають відношення до теми; надана аргументація власної думки з опорою на соціально-політичний аспект в контексті проблематики.

Робота оцінюється в 7-6 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням соціологічних та політологічних та спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики.

Робота оцінюється в 6-5 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні соціологічних та політологічних та спеціальних термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики есе без теоретичного обґрунтування; есе не містить відповіді на два питання плану есе або заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: опущена значна частина суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 5-4 бали, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабо пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 3-0 балів, якщо: робота має реферативний характер без соціологічного та політологічного аналізу; є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Студенти, що мають академічну заборгованість за результатами поточного / підсумкового контролю, зобов'язані зліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: проектор; екран; модульне середовище MOODLE

Список літератури та джерел

1. Дещинський Л. Є. Історія України та її державності: навч. посіб. Вид. 3-є, переробл. і доп. Львів : Вид-во «Бескид Біт», 2005. 368 с.
2. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
https://shron3.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Istoriia_politychnoi_dumky_Ukrainy.pdf
3. Горбатенко В. П., Остапенко М. А., Горбатенко І. А. Г67 Історія політичної думки в Україні: Навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 128 с. https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ist_polit_dumk.pdf
4. Тисяча років української суспільно-політичної думки: у 9-ти т. К., 2001.
5. Історія політичної думки: навч. енцикл. слов.-довід. За заг. ред. Н. М. Хоми ; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. Львів : Новий Світ 2000, 2014. 765 с.
6. Кутуєв П. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм. Київ, 2005. 500 с.
7. Кирилюк Ф. Неопатримоніалізм: Історія, теорія, практика. Київ, 2014. 553 с.
8. Політична наука в Україні. 1991-2016: у 2 т. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І.Ф. Кураса. Київ: Парлам. вид-во, 2016. 704 с.
9. Войтович Л. В. Княжа доба на Русі: портрети еліти. Біла Церква: Видавець О. Пшонківський, 2006. 782 с.